

Q U I N T I
H O R A T I I
F L A C C I

O P E R A .

Cum Notis Selectis.

T O M U S I .

V E N E T I I S M D C C L X X X I I I

A p u d T h o m a m B e t t i n e l l i

Cum Facultate ac Privilegio.

D O N O E R E D I D I

N I C O L A E N I C O L E T T A

GATTINI

GATTINI
L
174/2

Biblioteca Provinciale
GATTINI
"I. Stigliente"

MATERA

Q. HORATII FLACCI

V I T A

AUCTORE

C. SÜETONIO TRANQUILLO.

QUINTUS HORATIUS FLACCUS Venusinus, patre, ut ipse quidem tradit, libertino & exactionum coactore; ut vero creditum est, salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobrasset: *Quoties ego vidi patrem tuum brachio se emungentem!*

Bello Philippensi, excitus a M. Bruto Imperatore, tribunus militum meruit; victisque partibus, venia impetrata, scriptum quæstorium comparavit; ac primo Mæcenati, mox Augusto in gratiam insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Mæcenatæ quantopere eum dilexerit, satis demonstratur illo epigrammate:

Q. Horat. T. I.

A

*Ni te visceribus meis, Horati,
Plus jam diligo, tu tuum sodalem
Hinno me videas strigiosorem.*

Sed multo magis extremis judiciis tali ad Augustum elogio: *Horatii Flacci, ut mei, esto memor.* Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Mæcenatem scripto significat: *Ante ipse sufficebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in epistolis scribendis adjuvabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam ingerere desiit. Exstant epistolæ, e quibus, argumenti gratia, pauca subjeci. *Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris: quoniam id usus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri posset.* Et rursus: *Tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire: nam incidit, ut illo coram fieret a me tui mentio.* Neque enim, si tu superbus amicitiam nostram sprevisi, ideo nos quoque ἀνδραγαθήμεν.

Præterea sæpe eum inter alios jocos putissimum penem, & homuncionem lepidissimum ap-

pellat; unaque & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus usque adeo probavit, mansuraque perpetuo opinatus est, ut non modo *Seculare Carmen* componendum injunxerit, sed & *Vindelicam victoriam* Tiberii Drusique privignorum suorum; eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo intervallo quartum addere; post Sermones vero lectos quosdam, nullam sui mentionem habitam, ita sit questus: *Trasci me tibi scito, quod non in plerisque ejusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quod videaris familiaris nobis esse?* Expressitque Eclogam, cujus initium est:

*Quum tot sustineas & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Caesar.*

Habitu corporis brevis fuit atque obesus; qualis & a semetipso in Satyris describitur, & ab Augusto hac epistola: *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem brevitatem, quantuluscumque est, boni consulo. Vereri autem*

mibi videris, ne majores libelli tui sint, quam ipse es; sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui sit ὀγκώδιστος, sicut est ventriculi tui.

Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini; domusque ejus ostenditur circa Tiburni luculum.

Venerunt in manus meas & Elegi sub ejus titulo, & Epistola prosa oratione quasi commendantis se Mæcenati; sed utraque falsa puto. Nam elegi vulgares, epistola obscura, quo vitio minime tenebatur.

Natus est sexto Idus Decembris, L. Cotta, & L. Manlio Torquato Coss. Decessit quinto Calendas Decemb. C. Martio Censorino, & C. Asinio Gallo Coss. post septimum (*) & quinquagesimum annum, hærede Augusto palam nuncupato, quum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Esquiliis juxta Mæcenatis tumulum.

(*) *Septimum* reposuit ex Eusebiano Chronico Rutgersius, cum alii legant *nonum*. Chronographi dispiciant.

Q. HORATII FLACCI

V I T A,

Ex ipsiusmet Scriptis excerpta.

QUINTUS HORATIUS FLACCUS natus est sexto Idus Decembris, anno post Romanam conditam sexcentesimo octogesimo nono, Lucio Aurelio Cotta, & L. Manlio Torquato consulibus; quod Vates in Odis docet (1). Patriam habuit Venusiam (2), Apuliae Dauniae oppidum, patrem vero libertinum & coactorem (3), hoc est, publicanorum administrum, qui pecunias publice pensitari solitas colligeret.

Vix septennis erat Horatius, quum ab optimo parente Romam deportatus est (4), traditusque in disciplinam Orbilii (5) Pupilli, qui

(1) Od. III, 21, 1. Od. V, 13, 8.

(2) Od. III, 4, 9.

(3) S. I, 6, 86.

(4) S. I, 6, 76.

(5) Ep. II, 1, 71. Ep. II, 2, 41.

nuper, relicta Benevento patria, Romam demigrarat, ut ibi bonas artes doceret. Puer itaque Horatius honeste & decenter vestitus, additis etiam servulis qui sequerentur, doctrinis omnibus, queis Equitum ac Senatorum liberi imbebantur, una eruditus est, advigilante interim, & cunctis fere locis præsente, optimo parente, ne quid accideret, quo puerilis ætatis integritas corrumpetur: quod quidem vere paternum beneficium perenni & aureo grati animi monumento (1) filius memor consignatum voluit.

Romæ igitur sic institutus, humanitatisque & eloquentiæ studiis imbutus, annos natus circiter duodeviginti, Athenas (2) jam adolescens petiit Philosophiæ perdiscendæ causa: inde secutus est Brutum (3), qui, post interfectum in Senatu C. Julium Cæsarem, anno U. C. 710. fugiebat in Macedoniam, & adversus Octavium comparabat exercitum. Is Horatium e Philosopho militem, immo Tribunum (4) militum esse jussit, non sine multorum, ut ipse declarat, invidia.

(1) S. I, 6, 76-84.

(2) Ep. II, 2, 43.

(3) Od. II, 7, 1 & 9.

(4) S. I, 6, 48.

Victo ad Philippos (1), urbem Thessaliæ, Cassii & Bruti exercitu, Horatius, nec paucius, nec parvis defunctus belli periculis, fugam arripuit, armis turpiter abjectis, ipso faciente reo. Qua in re præclarum sane, neque usitatum, ingenui candoris specimen edidit; Est enim, ut quidam ait non illepide, *altera magnanimitas, ignaviæ confessio*.

Mox oblata iis, qui victori Octavio se dederent, libenter usus venia, in Italiam appulit, Romæque redditus, urgente inopia (2), quippe orbatus patre, domo paterna & agro (3) spoliatus, ad facitandos versus (4) se contulit. Hos mirifice comprobarunt Varius & Virgilius, Poetarum in Urbe tum principes; atque ita laudarent apud Mæcenatem, virum in primis nobilem, & eruditorum patronum, ut is novi, nec adhuc Latinis cogniti, auctorem carminis videre & alloqui percuperet. Interrogavit ille, more suo, paucis Horatium, cujas esset? quo natus patre? aliaque id genus; quæ omnia, ita ut erant, ingenue confessus, placuit quidem, sed

(1) Od. II, 7, 9.

(2) E. II, 2, 51.

(3) Ep. II, 2, 52.

(4) *Ibid.*

non nisi nono post mense Poeta rursus arcessitus in amicorum Mæcenatis numero esse jussus est (1). Sic Vates noster, sequestro ingenio, Musa conciliatrice, in Mæcenatis primum, ac subinde Octavii Cæsaris, cui postea Augusti cognomen fuit inditum, gratiam admissus, villam in Sabinis dono datam accepit; cujus situm, formam & commoda, quum aliis locis bene multis, tum epistola 16, Lib. 1 graphice describit.

Hic porro fundus *Ustica*, perinde atque ipsa villa, nominatus, excurrebat per clivum cognominem, eundemque unum e Lucretilis jugi perpetui lateribus, in tractu *Bandusia*, Sabiniensis agri regione, uti Scholiastes asserit. Quam autem non modice patuerit Horatii prædium, ex eo videtur posse conjici, quod toto anni curriculo inibi exercerentur octo servi una cum villico, qui rusticanis præesset operis, quodque olim habitatum quinque focis familias totidem separatas suis fructibus aluisset. Oriens indidem rivus, *Digentia* nomine, agrum interfluebat; pererratisque *Bandusia* & *Mandela* pagis, necnon luco ac fano Deæ Vacunæ sacris, in Curensium fluvium suas aquas deferebat. Post mutatam ite-

(1) S. I, 6, 61.

rum & sapius villæ faciem, totas ædes Poeta beatulus reficiendas omnino curavit, devectis e Tibure vicino saxis cudentibus.

Jam vero si quæras in quam haresi Philosophica ille fuerit, nihil æque certum est ac nullius fuisse; idque apparet ex prima epistola L. 1, ubi, provecta tunc ætate maturus, postquam significavit se, nugis omnibus tandem omisis, vacare velle Philosophiæ, subjungit:

*Ac, ne forte roges quo me duce, quo Lare tuter,
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes.*

Et bene ait *hospes*: neque enim si quidpiam ex aliqua secta semel probasset, idem semper probabat; sed, more hospitum, apud singulos tamdiu devertebatur, quamdiu libebat. Ita postquam initio cum Stoicis & Academicis senserat de divina in res humanas providentia, eandem visus est negare cum Epicuro, Sat. 5, Lib. 1, quam scripsit juvenis; iterumque Ode 34, L. 1, errorem istum ejuravit; & ea, qua par erat, religione de Deis judicavit, utpote quos & invocaret, & precaretur pro se, pro Mæcenate, pro Augusto, populoque Romano. Unde satis liquet

Horatium nihil minus, quam Epicureum fuisse. Neque obest iis quæ diximus, quod Epist. 4, L. I se vocat *Epicuri de grege porcum*: nihil enim aliud, quam cum suo Tibullo ridere voluit, ac significare se pinguem esse & bene nitidum, quales erant Epicuræ doctrinæ sectatores.

Verum ut coronidem imponamus huic nostræ opellæ, fuit Horatius brevis & obesus corpore, ingens & subtilis ingenio; miles imbellis, vates animosus; dictus *Olor Venusinus*, a patria & cantus suavitate: utinam & Oloris munditiem referret in omnibus, nec se impurissimo cœno aliquando fœdissime inquinaret! Latinorum primus & unus forsitan carmina fidibus modulatus est, magno spiritu, dulci sono, felici audacia: idem vitia insectatus Satyris, virtutes Epistolis commendavit: in illis acrior, in his amœnior: in utrisque tersus, elegans, sermone purus, sed numeris durus interdum, & ordine verborum inverso subobscurus: dignus qui Mæcenatibus & Augustis placuerit, qui viris aulicis litterarum studiosis nunc etiam placeat.

Ad extremum, Vates noster obiit V Calendas Decembr. anno ætatis 57, diebus minus undecim, uno fere mense ante Mæcenatis obitum.

TESTIMONIA

DESCRIPTIS

HORATII.

M. FABIVS QVINTILIANVS,

De Lyricis Horatii.

At Lyricorum idem Horatius fere solus legi dignus. Nam & insurgit aliquando, & plenus est iucunditatis & gratiæ, variis figuris & verbis felicissime audax.

De iisdem PETRONIVS.

Præterea curandum est, ne sententiæ emineant extra corpus orationis expressæ, sed intexto vestibus colore niteant. Homerus testis, & lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatii curiosa felicitas.

De Satyris, QVINTILIANVS.

Satyra quidem tota nostra est; in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius: qui quosdam ita deditos sibi adhuc habet amatores, ut cum non ejusdem modo operis auctoribus, sed omnibus poetis

præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio dissentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & esse aliquid quod tollere possis, putat. Multo est tersior ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores præcipuus.

De iisdem auctor libri, De causis corruptæ eloquentiæ.

Sed vobis utique versantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt.

Idem, de HORATIO.

Exigit enim jam ab oratore etiam poeticus decor; non Attii aut Pacuvii veterino inquinatus, sed ex Horatii, & Virgilii, & Lucani sacrario prolatus.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM

LIBER I.

AD MÆCENATEM.

ODE I.

Alios alia delectant; Horatius vero poetæ nomen, præsertim lyrici, adfectat.

MÆcenas atavis edite regibus,
O & præsidium, & dulce decus (1) meum:
Sunt quos curriculo (2) pulverem Olympicum
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos (3).
Hunc, si mobiliū (a) turba Quiritium

(a) nobiliū codex Bembi & Oxonienses.

Certat tergemini tollere honoribus (4):
 Illum, si proprio condidit horreo
 Quidquid de Libycis verritur areis,
 Gaudentem patrios findere sarculo
 Agros, Attalicis conditionibus
 Numquam dimoveas, ut trabe Cypria
 Myrtoum pavidus nauta secet mare.
 Luctantem Icaris fluctibus Africum
 Mercator metuens, otium, & oppidi
 Laudat rura sui: mox reficit rates
 Quassas, indocilis pauperiem pati.
 Est qui nec veteris pocula Massici,
 Nec partem solido demere de die
 Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
 Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.
 Multos castra juvant, & lituo tubæ
 Permistus sonitus, bellaque matribus
 Detestata. Manet sub Jove frigido
 Venator, teneræ conjugis immemor,
 Seu visa est catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marsus aper plagas (5).
 Me doctarum hederæ præmia frontium
 Dîs miscent superis: me gelidum nemus,
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 Secernunt populo: si neque tibias
 Euterpe cohibet; nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton (6).

10

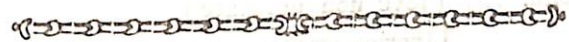
15

20

25

30

Quod si me lyricis vatibus inseris,
 Sublimi feriam sidera vertice.

AD AUGUSTUM CÆSAREM.

ODE II.

*In vindictam Julii Caesaris occisi multæ tempesta-
 tes Pop. Romano immittuntur. Unica imperii
 spes in Augusti incolumitate constituitur.*

J Am satis terris nivis, atque diræ
 Grandinis misit pater, & rubente
 Dextera sacras jaculatus arces,
 Terruit urbem:

Terruit gentes, grave ne rediret
 Sæculum Pyrrhæ, nova monstra questæ;
 Omne quum Prôteus pecus egit altos

Visere montes:
 Piscium & summa genus hæsit ulmo,
 Nota quæ sedes fuerat columbis:
 Et superjecto pavidæ natarunt
 Æquore damæ:

Vidimus flavum Tiberim, retortis
 Litore Etrusco violenter undis,
 Ire dejectum monumenta regis,
 Templaque Vestæ:

5

10

15

Iliæ dum se nimium querenti
Jactat ultorem, vagus & sinistra
Labitur ripa (Jove non probante)

Uxorius amnis.

20

Audiet cives acuisse ferrum,
Quo graves Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum

Rara juvenus.

Quem vocet Divûm populus ruentis
Imperî rebus? prece qua fatigent
Virgines sanctæ minus audientem

25

Carmina Vestam?

Cui dabit partes scelus expiandi
Jupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes (a) humeros amictus

30

Augur Apollo.

Sive tu mavis Erycina ridens,
Quam Jocus circumvolat, & Cupido:
Sive neglectum genus, & nepotes

35

Respicis auctor,

Heu, nimis longo satiate ludo:
Quem juvat clamor, galeæque leves,
Acer & Mauri peditis cruentum

40

Vultus in hostem.

Sive mutata juvenem figura

Ales

(a) candenti in duobus Lambini.

Ales in terris imitaris, almæ
Filius Majæ, patiens vocari

Cæsaris ultor:

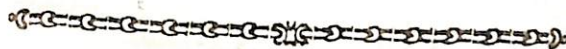
Serus in cælum redeas, diuque
Lætus intersis populo Quirini;
Neve te nostris vitiis iniquum

45

Ocior aura

Tollat. Hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater, atque princeps:
Neu sinas Medos equitare inultos,
Te duce, Cæsar.

50

O D E III.

Navi Virgilium Athenas vehenti incolumitatem pre-
catur: deinde in hominum temeritatem audaciam-
que vehementer insurgit.

Sic (7) te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida sidera,
Ventorumque regat pater,
Obstrictis (a) aliis, præter Iapyga,
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium: finibus Atticis

5

(a) obstruâis Mureti editio.

Q. Horat. T. I.

B

Reddas incolumem, precor,
 Et serves animæ dimidium meæ.
 Illi robur & æs triplex
 Circa pectus erat, qui fragilem truci
 Commisit pelago ratem
 Primus, nec timuit præcipitem Africum
 Decertantem Aquilonibus,
 Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti:
 Quo non arbiter Adriæ
 Major, tollere, seu ponere vult freta.
 Quem mortis timuit gradum,
 Qui siccis oculis monstra natantia,
 Qui vidit mare turgidum (a), &
 Infames scopulos Acroceraunia?
 Nequicquam Deus absceidit
 Prudens Oceano dissociabili
 Terras: si tamen impiæ
 Non tangenda rates transiliunt vada.
 Audax omnia perpeti
 Gens humana ruit per vetitum nefas:
 Audax Iapeti genus (b) \
 Ignem fraude mala gentibus intulit.
 Post ignem ætheria domo
 Subductum, macies, & nova febrium
 Terris incubuit cohors,

(a) turbidum Bem.
 (b) potius legendum Sestium.

Semotique prius tarda necessitas
 Leti, corripuit gradum.
 Expertus vacuum Dædalus aera
 Pennis non homini datis.
 Perrupit Acheronta Hercules labor.
 Nil mortalibus arduum (a) est.
 Cælum ipsum petimus stultitia: neque
 Per nostrum patimur scelus
 Iracunda Jovem ponere fulmina.

AD L. SEXTIUM (b) CONSULAREM

ODE IV.

*Amœnitate veris descripta, & communi moricendi
 consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad
 vitam voluptuosam Sextium hortatur.*

Solvitur acris hiems grata vice Veris, & Favoni:
 Trahuntque siccas machinæ (9) carinas:
 Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni:
 Nec prata canis albicant pruinis.
 Jam Cytherea choros ducit Venus imminente Luna:
 Junctæque Nymphis Gratia decentes

(a) ardui Bem.

(b) potius legendum Sestium.

Alterno terram quatunt pede: dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terræ quem ferunt solutæ. 10

Nunc & in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agna, sive malit hædo (a).

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,
Regumque turres. O beate Sexti,

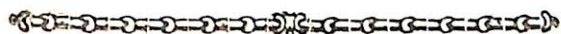
Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam. 15
Jam te premet nox, fabulæque manes (b),

Et domus exilis Plutonia: quo simul mearis,
Nec regna vini sortiere talis,

Nec tenerum Lyeidam mirabere, quo calet juvenus
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt. 20

(a) agnam-hædum *codex Bembi.*

(b) inanes in *MSS. Bembi.*

AD PYRRHAM.

ODE V.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tamquam e naufragio enataverat, cujus amore irretitos adfirmat esse miseros.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, sub antro?
Cui flavam religas comam,
Simplex munditiis? Heu, quoties fidem,
Mutatosque Deos flebit, & aspera
Nigris æquora ventis
Emirabitur insolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea:
Qui semper vacuam, semper amabilem
Sperat, nescius auræ
Fallacis! Miseri, quibus
Intentata nites. Me tabula sacer
Votiva paries indicat uvida (a)
Suspendisse potenti
Vestimenta maris Deo.

(a) humida *vulgo.*

AD AGRIPPAM.

ODE VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit: Horatius vero convivii tantum & moribus describendis aptus & idoneus.

Scriberis Vario fortis, & hostium
Victor, Mæonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox navibus, aut equis
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ stomachum cedere nescii,
Nec cursus duplicis (a) per mare Ulysei,
Nec sævam Pelopis domum
Conamur tenues grandia: dum pudor,
Imbellisque lyræ Musa potens vetat
Laudes egregii Cæsaris, & tuas
Culpa deterere ingent.
Quis Martem tunica testum adamantina (10)
Digne scripserit? aut pulvere Troico
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden superis parem?

(a) duplices Lambin. Cruq. & alii.

Nos convivias, nos prælia virginum
Sectis in juvenes unguibus acrium
Cantamus, vacui, sive quid urimur,
Non præter solitum leves.

AD MUNATIUM PLANCUM
CONSULAREM.

ODE VII.

Alii alias laudant civitates & regiones: Horatius vero reliquis anteposit Tibur, ubi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarise Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala Tempe.
Sunt, quibus unum opus est, intactæ Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare, &
Undique decerptam fronti (a) præponere olivam.
Plurimus in Junonis honorem,
Aptum dicit equis Argos, ditiesque Mycenæ.
Me nec tam patiens Lacedæmon,

(a) decerptæ frondi Lambinus cum turba asseclarum.

Nec tam Larissæ percussit campus opimæ,
 Quam domus Albunæ resonantis (11),
 Et præceps Anio, & Tiburni (a) lucus, & uda
 Mobilibus pomaria rivis.

Albus ut obscuro deterget nubila cælo 15
 Sæpe Notus; neque parturit imbres

Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
 Tristitiam, vitæque labores

Molli, Plance, mero: seu te fulgentia signis 20
 Castra tenent; seu densa tenebit

Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, patremque
 Quam fugeret, tamen uda Lyæo

Tempora populea fertur vinxisse corona,
 Sic tristes adfatus amicos:

Quo nos cumque feret melior fortuna parente, 25
 Ibumus, o socii comitesque.

Nil desperandum Teucro duce, & auspice Teucro;
 Certus enim promisit Apollo,

Ambiguam (12) tellure nova Salamina futuram.
 O fortes, pejoraque passi

Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas; 30
 Cras ingens iterabimus æquor.

(a) Tiburti alii.

AD LYDIAM.

ODE VIII.

Juvenem Sybarin, Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

LYdia dic, per omnes

Te Deos oro, Sybarin cur properas amando

Perdere? cur apricum

Oderit campum, patiens pulveris atque solis?

Cur neque militaris

Inter æquales equitat, Gallica nec lupatis

Temperat ora frenis?

Cur timet flavum (13) Tiberim tangere? cur olivum

Sanguine viperino

Cautius vitat? neque jam livida gestat armis 10

Brachia, sæpe disco (14),

Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?

Quid latet, ut marinæ

Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Trojæ

Funera, ne virilis 15

Cultus in cædem, & Lycias proriperet catervas?

AD THALIARCHUM

ODE IX.

Quo magis sævit hiems, eo magis voluptati indulgendum.

V Ides, ut alta stet nive candidum
 Soracte: nec jam sustineant onus
 Silvæ laborantes: geluque
 Flumina constiterint acuto?
 Dissolve frigus, ligna super foco
 Large reponens: atque benignius
 Deprome quadrimum Sabina,
 O Thaliarche (15), merum diota (16).
 Permitte divis cetera: qui simul
 Stravere ventos æquore fervido
 Depræliantes, nec cupressi,
 Nec veteres agitantur orni.
 Quid sit futurum cras, fuge quærere: &
 Quem fors dierum cumque dabit, lucro
 Adpone: nec dulces amores
 Sperne puer, neque tu choreas,
 Donec virenti canities abest
 Morosa. Nunc & campus, & aræ,

Lenesque sub noctem susurri
 Composita repetantur hora.
 Nunc & latentis proditor intimo
 Gratus puellæ risus ab angulo,
 Pignusque direptum lacertis,
 Aut digito male pertinaci.

AD MERCURIUM.

ODE X.

*Quem laudat a facundia, a parentibus, a palæstræ
 & lyre inventione, a maxima in furando cal-
 liditate, atque ab iis, quibus fungitur, mune-
 ribus.*

Mercuri facunde, nepos Atlantis,
 Qui feros cultus hominum recentum
 Voce formasti catus, & decoræ
 More palæstræ:
 Te canam magni Jovis, & Deorum
 Nuntium, curvæque lyre parentem:
 Callidum quidquid placuit jocoso
 Condere furto.
 Te, boves olim nisi reddidisses
 Per dolum amotas, puerum minaci

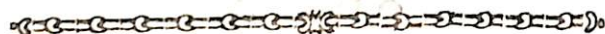
Voce dum terret, viduus pharetra,
Risit (17) Apollo.

Quin & Atridas, duce te, superbos
Ilio dives Priamus relictō,
Thessalosque ignes, & iniqua Trojæ
Castrā fefellit.

13

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaque (18) levem coerces
Aurea turbam, superis Deorum
Gratus, & imis.

20

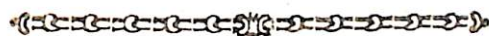

AD LEUCONOEN.

ODE XI.

Hortatur Leuconoen, omissa futurorum cura, voluptati indulgere, argumento a vitæ brevitate celeritate ducto.

TU ne quæsieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Dî dederint, Leuconoe: nec Babylonios
Tentaris numeros (19), ut melius quidquid erit pati,
(Seu plures hiemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrenum) sapias, vina liques, & spatio brevi
Spem longam reseces: dum loquimur, fugerit invidâ
Ætas: carpe diem, quam minimum credula postero.

AD AUGUSTUM.

ODE XII.

*Collaudatis Dîs, heroibus, virisque aliquot claris,
tandem ad divinas Augusti laudes descendit.*

QUem virum, aut heroa, lyra, vel acri
Tibia sumis (a) celebrare, Clio?
Quem Deum? cujus recinet jocosa
Nomen imago,

Aut in umbris Heliconis oris, 5
Aut super Pindo, gelidove in Hæmo?
Unde vocalem (20) temere insecutæ

Orphea silvæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos, 10
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.

Quid prius dicam solitis parentis (b)
Laudibus? qui res hominum, ac Deorum,
Qui mare, & terras, variisque mundum 15
Temperat horis?

(a) sumes *codd. Lamb. & Oxon.*

(b) parentum *codd. Oxon. parentem Muretus.*

Unde nil majus generatur ipso,
Nec viget quidquam simile aut secundum:
Proximos (21) illi tamen occupavit
Pallas honores.

20

Præliis audax neque te silebo
Liber: & sævis inimica virgo
Belluis: nec te metuende certa

Phœbe sagitta.

Dicam & Alciden, puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnīs
Nobilem: quorum simul alba nautis
Stella refulsit,

25

Defluit saxis agitated humor:
Concidunt venti, fugiuntque nubes:
Et minax (quod sic voluere) ponto

30

Unda recumbit.

Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an superbos
Tarquinī fasces, dubito, an Catonis

35

Nobile letum.

Regulum, & Scauros, animæque magnæ
Prodigum Paulum, superante Pæno,
Gratus insigni referam Camæna,

Fabriciumque.

40

Hunc, & incommotis Curium capillis
Utilem bello tulit, & Camillum
Sæva paupertas, & auitus apto

Cum lare fundus.

Crescit occulto velut arbor ævo

45

Fama Marcelli: micat inter omnes

Julium sidus, velut inter ignes

Luna minores.

Gentis humanæ pater atque custos,

Orte Saturno; tibi cura magni

50

Cæsaris fati data: tu secundo

Cæsare regnes.

Ille seu Parthos Latio imminentes

Egerit justo domitos triumpho,

Sive subjectos orientis oris

55

Seras & Indos:

Te minor latum (a) reget æquus orbem:

Tu gravi curru quaties Olympum,

Tu parum castis inimica mittes

Fulmina lucis. (22)

60

(a) latum *multæ MSS. codd.*

* * * *

* * * *

* * *

*

AD LYDIAM

ODE XIII.

Moleste fert Telephum rivalem sibi a Lydia anteponi.

QUum tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, & cerca Telephi

Laudas brachia, væ! meum

Fervens difficili bile tumet jecur.

Tunc nec mens mihi, nec color

5

Certa sede manet: humor & in genas

Furtim labitur, arguens

Quam lentis penitus macerer ignibus.

Uror, seu tibi candidos

Turparunt humeros immodicæ mero

10

Rixæ: sive puer furens

Impressit memorem dente labris notam.

Non, si me satis audias,

Speres perpetuum, dulcia barbare

Lædentem oscula, quæ Venus

15

Quinta (a) parte sui nectaris imbuat.

Fe-

(a) quanta alii.

Felices ter, & amplius,

Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulsus querimoniis

Suprema citius solvet amor die.

20

AD REMPUBLICAM BELLUM
CIVILE REPARANTEM.

ODE XIV.

O Navis, referent in mare te novi
Fluctus? o! quid agis? fortiter occupa

Portum. Nonne vides, ut

Nudum remigio latus,

Et malus celeri saucius Africo,

5

Antennæque gemant? ac sine funibus

Vix durare carinæ

Possint imperiosius

Æquor? non tibi sunt integra lintea,

Non Dî, quos iterum pressa voces malo;

10

Quamvis Pontica pinus,

Silvæ filia nobilis,

Iactes & genus, & nomen inutile.

Q. Horat. T. I.

C

Nil piētis timidus navita puppibus

Fidit: tu, nisi ventis

Debes ludibrium, cave.

Nuper sollicitum quæ mihi tædium,

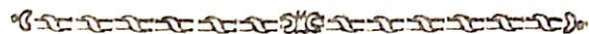
Nunc desiderium, curaque non levis,

Interfusa nitentes

Vites æquora Cycladas.

15

20

NEREI VATICINIUM DE RUINA TROJÆ.

ODE XV.

P Astor quum traheret per freta navibus

Idæis Helenam perfidus hospitam,

Ingrato celeres obruit otio

Ventos, ut caneret fera

Nereus fata. Mala ducis avi domum,

Quam multo repetet Græcia milite,

Conjurata tuas rumpere nuptias,

Et regnum Priami vetus.

Eheu (23) quantus equis, quantus adest viris

Sudor! quanta moves funera Dardanæ

Genti! jam galeam Pallas, & ægida (24),

5

10

Currusque & rabiem parat.

Nequicquam, Veneris præsidio ferox,

Pectus cæsariem, grataque feminis

Imbelli cithara carmina divides.

15

Nequicquam thalamo graves

Hastas, & calami spicula Gnossii

Vitabis, strepitumque, & celerem sequi

Ajacem: tamen, heu! serus adulteros

Crines pulvere collines.

20

Non Laertiaden, exitium tuæ

Gentis, non Pylum Nestora respicis?

Urgent impavidi te Salaminii

Teucer, te Sthenelus sciens

Pugnæ, sive opus est imperitare equis,

25

Non auriga piger: Merionen quoque

Nosces: ecce furit te reperire atrox

Tydides, melior patre:

Quem tu, cervus uti vallis in altera

Visum parte lupum graminis immemor,

30

Sublimi fugies mollis anhelitu,

Non hoc pollicitus tuæ.

Iracunda diem proferet Ilio,

Matronisque Phrygum classis Achillei.

Post certas hiemes uret Achaicus

35

Ignis Iliacas domos.

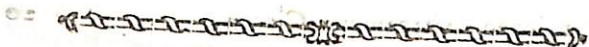
AD AMICAM.

ODE XVI.

*Palinodiam canit. Nam veniam petit a puella, quam
jambis læserat: culpamque transfert in iram, cu-
jus vim indomitam describit.*

O Matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminosus cumque voles modum
Pones iambis: sive flamma,
Sive mari (25) libet Adriano.
Non Dindymene (26), non adytis quati- 5
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber æque; non acuta
Sic geminant Corybantes æra,
Tristes ut iræ, quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum, 10
Nec sævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipse ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam, & insani leonis 15
Vim stomacho apposuisse nostro.
Iræ Thyesten exitio gravi
Stravere, & altis urbibus ultimæ

Stetere caussæ, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris 20
Hostile aratrum (27) exercitus insolens.
Compesce mentem: me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventa
Fervor, & in celères iambos
Misit furem: nunc ego mitibus 25
Mutare quæro tristia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM.

ODE XVII.

*Invitat eam in Lucretilem, multa ostendens commo-
da, quæ ex eo percipiet.*

V Elox amœnum sæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus, & igneam
Defendit æstatem capellis
Usque meis, pluviosque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærun latentes, & thyma devizæ 5
Olentis uxores mariti;
Nec virides metuunt colubras,

Nec Martiales hæduleæ (a) lupos:

Utrumque dulci Tyndari fistula

Valles, & Usticæ cubantis

Lævia personuere saxa.

Dî me tuentur: Dîs pietas mea,

Et Musa cordi est. Hinc tibi copia

Manabit ad plenum benigno

Ruris honorum opulenta cornu.

Hic in reducta valle caniculæ

Vitabis æstus, & fide Teia

Dices laborantes in uno

Penelopen, vitreamque Circen.

Hic innocentis pocula Lesbii

Duces sub umbra: nec Semeleius

Cum Marte confundet Thyoneus

Prælia: nec metues protervum

Suspecta Cyrum (28), ne male dispari

Incontinentes injiciat manus,

Et scindat hærentem coronam

Crinibus, immeritamque vestem.

(a) hædilia plerique Lambin. & Cruq.

10

15

20

25

AD QUINTILIUM VARUM.

ODE XVIII.

*Vinum moderate sumtum exhilarat animum, at
haustum immoderate furorem concitat.*

NUllam, Vare (29), sacra vite prius severis arborem
Circa mite solum Tiburis, & mœnia Catili.

Siccis omnia nam dura Deus proposuit; neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.

Quis post vina gravem militiam aut pauperiem (a) cre-
pat? (30) 5

Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
At ne quis modici transiliat munera Liberi,

Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
Debellata: monet Sithoniis non levis Euius;

Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum 10

Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,

Invitum quatiā; nec variis obsita frondibus

Sub divum rapiam: sæva tene cum Berecynthio

Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor sui,

Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem, 15

Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

(a) increpat multi.

AD GLYCERAM.

ODE XIX.

Se illius amore uri.

Mater sæva Cupidinum,
 Thebanæque jubet me Semeles puer,
 Et lasciva licentia
 Finitis animum reddere amoribus.
 Urit me Glyceræ nitor
 Splendentis Pario marmore purius:
 Urit grata protervitas,
 Et vultus nimium lubricus adspici.
 In me tota ruens Venus
 Cyprum deseruit; nec patitur Scythas,
 Et versis animosum equis
 Parthum dicere, nec quæ nihil adtinent.
 Hic vivum mihi cespitem, hinc
 Verbenas, pueri, ponite, thuraque,
 Bimi cum patera meri:
 Mactata veniet lenior hostia (31).

AD MÆCENATEM. VI

ODE XX.

Invitat Mæcenatem ad convivium minime sumtuosum.

Vlle potabis modicis Sabinum
 Cantharis, Græca quod ego ipse testa
 Conditum levi, datus in theatro
 Quum tibi plausus,
 Care Mæcenas, eques; ut paterni
 Fluminis ripæ, simul & jocosa
 Redderet laudes tibi Vaticani
 Montis imago.
 Cæcubum, & prælo domitam Caleno
 Tu bibes uvam: mea nec Falernæ
 Temperant vites, neque Formiani
 Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

ODE XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

Dianam teneræ dicite virgines,
 Intonsum pueri dicite Cynthium,
 Latonamque supremo
 Dilectam penitus Jovi.
 Vos lætam fluviis, & nemorum coma,
 Quæcumque aut gelido prominet Algido,
 Nigris aut Erymanthi
 Silvis, aut viridis Cragi:
 Vos Tempe totidem tollite laudibus,
 Natalemque, mares, Delon Apollinis,
 Insignemque pharetra,
 Fraternaue humerum lyra.
 Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem
 Pestemque, a populo & principe Cæsare, in
 Persas (32) atque Britannos
 Vestra motus aget prece.

AD ARISTIIUM.

ODE XXII.

Vitæ integritas ubique tuta est; idque suo exemplo probat.

Integer vitæ (33), scelerisque purus
 Non eget Mauri (a) jaculis, neque arcu,
 Nec venenatis gravida sagittis,
 Fusce, pharetra:
 Sive per Syrtes iter æstuosas,
 Sive facturus per inhospitalem
 Caucasum, vel quæ loca fabulosus
 Lambit Hydaspes.
 Namque me silva lupus in Sabina,
 Dum meam canto Lalagen, & ultra
 Terminum curis vagor expeditus (b),
 Fugit inermem.
 Quale portentum neque militaris
 Daunia in latis alit esculetis,
 Nec Jubæ tellus generat, leonum
 Arida nutrix.
 Pone me pigris ubi nulla campis

(a) Mauris Bemb. Muret. Cruq.

(b) expeditis alii.

Arbor æstiva recreatur aura;
Quod latus mundi nebulæ malusque

Jupiter (34) urget:

20

Pone sub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata;
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

AD CHLOEN.

ODE XXIII.

Non est cur Cloe viros fugiat, quum sit jam ætate matura.

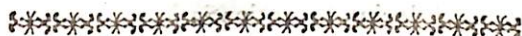
VItas hinnuleo me similis, Chloe,
Quærenti pavidam montibus aviis
Matrem, non sine vano
Aurarum & siluæ metu.

Nam seu mobilibus Veris inhorruit
Adventus (a) foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertæ,

Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aspera,

(a) vitis-ad ventum *Heinsius ex Mureto.*

Gætulusve leo, frangere persequor.
Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

AD VIRGILIUM.

ODE XXIV.

Deslet Quintilii mortem.

Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? Præcipe lugubres
Cantus (a), Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium perpetuus sopor
Urget? cui pudor, & justitiæ soror
Incorrupta fides, nudaque veritas,
Quando ullum invenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.
Tu frustra pius, heu! non ita creditum
Poscis Quintilium deos.
Quod si Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem;

(a) lugubris cantus *alii.*

Non vanæ redeat sanguis imagini, 15
 Quam virga semel horrida,
 Non lenis precibus fata recludere,
 Nigro compulerit Mercurius gregi.
 Durum: sed levius fit patientia,
 Quidquid corrigere est nefas. 20

AD LYDIAM.

ODE XXV.

Insultat ei, quod jam vetula, merito ab amatoribus spernatur.

P Arcius junctas (a) quatiunt fenestras
 Igibus (b) crebris juvenes protervi,
 Nec tibi somnos adimunt; amatque
 Janua limen,
 Quæ prius multum faciles (c) movebat
 Cardines; audis minus, & minus jam,
 Me tuo longas pereunte noctes,
 Lydia, dormis?
 Invicem mœchos anus arrogantes

(a) vinctas alii.

(b) jactibus cod. Bemb.

(c) facilis alii.

Flebis in solo levis angiporstu, 10
 Threcio bacchante magis sub inter-
 Lunia vento;
 Quum tibi flagrans amor, & libido,
 Quæ solet matres furiare equorum,
 Sæviet circa jecur ulcerosum, 15
 Non sine questu;
 Læta quod pubes hedera virenti
 Gaudeat pulla magis atque myrto:
 Aridas frondes hiemis sodali
 Dedicet Euro (a). 20

AD MUSAM, DE ÆLIO LAMIA.

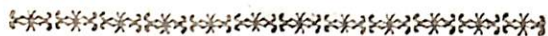
ODE XXVI.

*Non decet Musarum cultores curis & mœroribus
 esse obnoxios. Poetam suum Lamiam Musæ Pim-
 pleæ commendat.*

M Usis amicus, tristitiam & metus
 Tradam protervis in mare Creticum
 Portare ventis: quis sub Arcto
 Rex gelidæ metuatur oræ (35),

(a) Hebro alii.

Quid Tiridatem terreat (36), unice
 Securus. O quæ fontibus integris
 Gaudes, apricos nocte flores,
 Nocte meo Lamiæ coronam,
 Pimplea dulcis. Nil sine te mei
 Prosunt honores. Hunc fidibus novis (37),
 Hunc Lesbio sacrare plectro
 Teque tuasque decet sorores.

AD SODALES CONVIVAS.

ODE XXVII.

Ne inter potandum rixentur, & poculis ipsis pugnent barbarorum more.

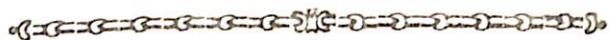
NActis in usum lætitiæ scyphis
 Pugnare, Thracum est: tollite barbarum
 Morem, verecundumque Bacchum
 Sanguineis prohibete rixis.
 Vino & lucernis Medus acinaces
 Immane quantum discrepat! impium
 Lenite clamorem, sodales,
 Et cubito remanete presso.
 Vultis severi me quoque sumere
 Partem Falerni? dicat Opuntia

Frater

Frater Megillæ, quo beatus (38)
 Vulnere, qua pereat sagitta.
 Cessat voluntas? non alia bibam
 Mercede. Quæ te cumquæ domat Venus,
 Non erubescendis adurit
 Ignibus: ingenuoque semper
 Amore peccas: quidquid habes, age,
 Depone tutis auribus. Ah miser,
 Quanta laboras in (a) Charybdi,
 Digne puer meliore flamma!
 Quæ saga, quis te solvere Thessalis
 Magus venenis, quis poterit Deus?
 Vix illigatum te triformi
 Pegasus expedit (b) Chimæra (39).

(a) laborabas commun.
 (b) Chimæra vulgo.

NAUTA ET IMAGO ARCHYTÆ.

ODE XXVIII.

*Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nau-
te cuidam respondens, quod omnibus sit mo-
riendum, petensque a nauta, ne sinat corpus
suum jacere in litore insepultum.*

TE maris, & terræ, numeroque carentis arenæ
Mensorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope litus parva Matinum
Munera: nec quidquam tibi prodest
Aerias tentasse domos, animoque rotundum 5
Percurrisse polum, morituro.
Occidit & Pelopis genitor, conviva Deorum,
Tithonusque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admissus, habentque
Tartara Panthoiden, iterum orco 10
Demissum; quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos, atque cutem morti concesserat atræ;
Judice te, non sordidus auctor
Naturæ verique. Sed omnes una manet nox, 15
Et calcanda semel via leti.

Dant alios Furæ torvo spectacula Marti:
Exitio est avidum (a) mare nautis.
Mista senum ac juvenum densantur funera: nullum
Sæva caput Proserpina fugit (40). 20
Me quoque devexi rapidus comes Orionis,
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
Ossibus, & capiti inhumato
Particulam dare: sic, quodcumque minabitur Eurus 25
Fluctibus Hesperii, Venusinæ
Plectantur silvæ, te sospite: multaue merces,
Unde potest, tibi defluat æquo
Ab Jove, Neptunoque sacri custode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram 30
Postmodo te natis fraudem committere? Fors &
Debita jura vicesque superbæ
Te maneant ipsum: precibus non linquar inultis;
Teque piacula nulla solvent.
Quamquam festinas (non est mora longa) licebit 35
Injuncto ter pulvere curras.

(a) avidis Muretus.

